

Kraštotyrininkas kviečia į talką

Pušaloto kuopos partizanai, 1928 m. Pirmoje eilėje iš kairės: Antanas Norvaiša, Vytautas Norvaiša, Antanas Pašakinskas, Antanas Drabišauskas, Petras Norvaiša, Povilas Norvaiša. Antroje eilėje iš kairės: Juozas Rutkauskas (2), Antanas Michelevičius (3), Petras Rutkauskas (4). Trečioje eilėje iš kairės: Pranas Steponavičius? (4), Jonas Žukas (5), Petras Jasiūnas (6), Kazys Vaškas (7), Antanas Dzikaras (8), Feliksas Zaremba (9), pirmas iš dešinės – Petras Drabišauskas, antras – Feliksas Rutkauskas. Ketvirtoje eilėje pirmas iš dešinės Kazys Badauskas. Penktoje eilėje pirmas iš kairės Kazys Kazlauskas, šeštas – Antanas Matuzevičius.

Kraštotyrininkas, žygeivis, kraštiečių asociacijos „Pumpėniečių viltys“ vadovas – tai toli gražu ne visi žodžiai, liudijantys Algimanto Stalilionio veiklą. Visose Lietuvoje organizuojamose istorinės atminties išsaugojimo ir gamtos sauginės akcijose bei kituose patriotiniuose renginiuose jį matome kartu su žmona Dalia. Vėl „Tėviškės alkas“ ir etninės kultūros draugijos žinių

internetiniam portalui www.alkas.lt. A. Stalilionis yra sakęs: „Būdas susivienyti – kartu leisti į žygius. Žygeivystės dėka susipažįstama su savo krašto istorija, išsaugant jos ženklus, protėvių palikimą, tęsiant jų pradėtus darbus, ne tik praktiškai, bet ir gausiai krauju aplaistytus.“

Prieš dvejus metus A. Stalilionis už savanorystės sklaidą apdovanotas Gabrielės Petkevičaitės-Bitės

medaliu „Tarnaukite Lietuvai“.

Tais pačiais 2018 metais pasirodė jo kartu su Klaipėdos universiteto istoriku dr. Vyktintu Vaitkevičiumi parašyta knyga „Laisvės ir tėvynės gintai: 1918–1920 m. Pumpėnų valsčiaus savanoriai“. Šiame 430 puslapių leidinyje surinkti duomenys apie 154 Nepriklausomybės kovų dalyvius – gimusius, gyvenusius, gavusius žemės tuomečiame Panevėžio apskrityje Pumpėnų valsčiuje.

Dabar A. Stalilionis kraštotyros dirvonas, arią buvusiam Pušaloto valsčiuje: ieško 1918–1920 m. Nepriklausomybės kovų dalyvių – savanorių, partizanų – palikuonių, užrašo jų atsiminimus, tyrinėja archyvuose išlikusius dokumentus. Kraštotyrininkas viliasi sulaukti talkininkų, juolab kad besidominčiųjų gimtojo krašto istorija tikrai yra. Prieš penkerius metus išleistoje Viliaus Kavaliausko knygoje „Pasvalio krašto karžygiai“ minimi 56 iš Pušaloto valsčiaus kilę, jame gyvenę savanoriai, iš jų 10 – Vyties Kryžiaus kavalieriai.

Šiandien publikuojame A. Stalilionio surinktą informaciją apie iš Dičiūnų kaimo kilusį savanorį Kazį Kazlauską (1898–1974). Būsimo knygos apie Pušaloto valsčiaus savanorius sumanytojas lankėsi Pakruojyje pas savanorio dukrą Emiliją Kazlauskaitę-Jarašūnienę bei pas Stumbriškyje gyvenančią anūkę Danutę Kazlauskaitę-Konaržiauskienę. Fragmentinius pasakojimus apie Nepriklausomybės kovų dalyvį papildė Lietuvos centriniame valstybės archyve rasti dokumentai. A. Stalilionis minėjo, kad neįkainojamos vertės turi iš savanorio dukros ir anūkės gautos nuotraukos. Vienoje iš jų – 1928 m. įamžinti buvusios Pušaloto kuopos partizanai, susirinkę į kažkokią šventę. Deja, iš 41 asmens, žinomi tik mažiau nei pusė. Be to, dėl kai kurių pavardžių kyla abejonių. Tad kraštotyrininkas bus labai dėkingas už pagalbą atpažįstant Pušaloto savanorius. Taip

Savanorio Kazio Kazlausko šeima, 1940 m. Stumbriškis.

Kazys Kazlauskas pirmoje eilėje (prigulęs) pirmas iš kairės. Nuotraukos antroje pusėje užrašyta: „Ant atminties Šventų Kalėdų pirmos dienos kaip Lietuva gyvuoja 1919. K. Kazlavckas“.

BIRŽŲ DUONOS KRAUTUVĖLĖJE.
Vilniaus g. 42, Pasvalys, **KASDIEN**
nuo 7.30 iki 19 val. **JŪSŲ LAUKIA**
ŠVIEŽI KEPINIAI IR GARDŪS
LINKĖJIMAI. MES JAU DIRBAME,
UŽSUK, MIELAS PASVALIETI!

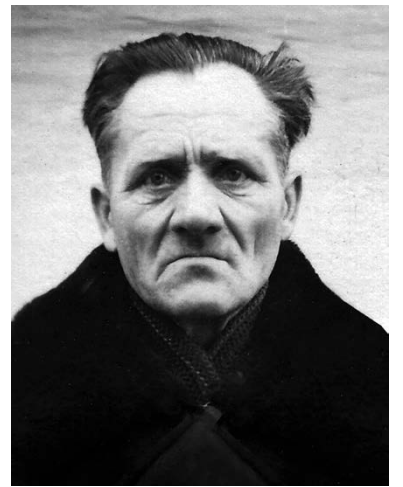
pat už prisiminimus, pastebėjimus, papildančius kol kas fragmentišką savanorio K. Kazlausko biografiją, kurią publikuojame redaguotą. Savanorį pažinojusių žmonių pastabų, papildymų laukiame el. paštu: algimantas.stalilionis@gmail.com, tel. 8 650 55 409, sigitas61@gmail.com, tel. 8 686 76 349.

Sigitas KANIŠAUSKAS

Pušaloto kuopos partizanas, karys savanoris Kazys Kazlauskas

Gimė 1898 m. sausio 6 d. netoli Pušaloto miestelio prie Lėvens prigludusiame Dičiūnų kaime, daugiavaikėje Kazio Kazlausko ir Elžbietos Jarašūnaitės šeimoje. Joje augo aštuoni vaikai. Pagal to meto administracinį Lietuvos padalijimą Dičiūnai priklausė Panevėžio apskrityje Maldučionių valsčiui.

Atgimstant Lietuvos valstybei, K. Kazlauskas stojo savanoriu į Joniškėlio mirties bataliono Pušaloto kuopą. Joje nuo 1919 m. sausio 9 d. iki 1920 m. gegužės 5 d. tarnavo kulkosvaidininku. Dalyvavo mū-

Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris Kazys Kazlauskas gyvena Stumbriškyje.

vyriausias sūnus Jonas atsisakė tarnauti okupacinėje kariuomenėje. Jis žuvo 1949 m. miške, netoli namų, per okupacinės valdžios organizuotus vadinamuosius „miško valymus“.

Savanorio šeima buvo tremiamųjų į Sibirą sąrašė. „Iš tėvelio krikštąsūnio sužinojome, kad šeima yra šiame sąrašė. Iš pradžių slapstėmės Meškalaukyje pas Savickus. Vėliau tėveliui pavyko įsidarbinti Kraštų plytinėje. Gyvenome išvežtųjų namuose Trečionėlių kaime. Sugrįžę į tėviškę, vėl apsigyvenome savo namuose. Dičiūnuose gyvenęs tėvelio brolis Mykolas su visa šeima buvo ištremtas. Kitas brolis Jonas dirbo mokytoju Smilgių mokykloje. Jis pakliuvo į sovietinius lagerius, o jo žmona Elžbieta, taip pat mokytoja, tuo metu apsigyveno pas mus ir mokytojavo Pušalote. Kai Jonas sugrįžo iš lagerio, jis su žmona išsikėlė į Naująją Akmenę“, – toliau prisiminimais dalinosi E. Kazlauskaitė-Jarašūnienė. Ji minėjo, kad tėvelis buvo darbštus, rūpestingas, doras paprastas kaimo gyventojas. Vienas didžiausių savanorio pomėgių – rūpestis prižiūrimais arkliais. K. Kazlauskas mirė 1974 m. Savanoris, kaip ir ketveriais metais anksčiau mirusi žmona, amžinojo poilsio atgulė Pušaloto miestelio kapinėse.

„Išlikę labai šalti atsiminimai apie senelį. Jis manęs visą laiką laukdavo grįžtančios iš mokyklos. Matydavau, kaip sėdi prie lango ir žiūri. O kai įeidavau į kambarį, visuomet džiaugsmingai pasitikdavo. Gražiai su juo sutardavome“, – toks savanorio K. Kazlausko portretas išliko Stumbriškyje gyvenančios jo anūkės Danutės Kazlauskaitės-Konaržiauskienės atmintyje. Ji yra savanorio sūnaus Petro Kazlausko (1932–1996) dukra ir su vyru išaugino sūnų Tomą, dukras Laurą ir Gretą.

Algimantas STALILIONIS

Emilijos JARAŠŪNIENĖS ir Danutės KONARŽIAUSKIENĖS asmeninio archyvo nuotraukos

Kazys Kazlauskas Kraštų plytinėje, 1949–1950 m.

šiuose su bolševikais. Tarnybą teko baigti dėl ligos.

1925 m. lapkričio 25 d. Pušaloto Šv. apaštalo Petro ir Povilo bažnyčioje K. Kazlauskas susituokė su Ona Židonyte iš Papiškių kaimo. 1926 m. gegužės 13 d. K. Kazlauskui iš parceliuojamo Stumbriškio dvaro (Pušaloto valsčius) be išperkamojo mokesčio paskirtas 19,31 ha žemės sklypas. Savanorio šeima Stumbriškyje apsigyveno 1929 m. liepos mėn. Tų pačių metų spalio 15 d. K. Kazlauskas oficialiai buvo pripažintas Lietuvos kariuomenės kūrėju savanoriu, o lapkričio 13 d. apdovanotas Savanorio medaliu.

Kazys ir Ona Kazlauskai susilaukė penkių vaikų: sūnų Jono (g. 1926 m.), Petro (g. 1932 m.), dukterų Alpinės (g. 1928 m.), Eugenijos (g. 1930 m.) ir Emilijos (g. 1936 m.). „Žinojom, kad tėvelis buvo savanoris. Prisimenu, pasakojo, kad grįžusio iš kariuomenės ne iš karto pažino mama. Pagalvojo, kad šiaip koks nors kareivis užėjo. Tik kai paklausė, ar gali permiegoti Kazimiero lovoj, mama jį pažino ir apsisverkė iš džiaugsmo“, – pasakojo jauniausia savanorio dukra Emilija.

1944 m. vasarą į Lietuvą vėl sugrįžus sovietams, K. Kazlausko